

інституцій, що беруть участь у формуванні митної політики; забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів митної політики для громадськості, активного їх залучення до цього процесу; активізацію участі у виконанні євроінтеграційних заходів України; налагодження співпраці з міжнародними організаціями у цій сфері [3].

Висновки. Головними напрямками покращення умов торгівлі між Україною та країнами Єдиного економічного простору визначено: вдосконалення митного регулювання, що передбачає адаптацію вітчизняних норм тарифного регулювання до правил і вимог СОТ з урахуванням необхідності захисту галузей вітчизняного виробництва; створення системи інституційного, інфраструктурного та інформаційного забезпечення зовнішньої торгівлі. Однак, з огляду на ситуацію із зростанням від'ємного сальдо у торгівлі з країнами ЄС, правомірним є, поряд з лібералізацією експорту, застосовувати заходи обмеженого протекціонізму, спрямовані на обмеження доступу до ринку споживчих товарів, які виробляються в Україні.

Список використаних джерел:

1. Безуглий М.Д. Стан, основні тенденції розвитку сільського господарства України протягом 2011 року та напрями розвитку в 2012 році / М.Д. Безуглий, С.М. Кваша // Економіка АПК. - 2012. - № 4. - С. 3-13.

2. Митний кодекс України № 4915-VI від 07.06.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495%D0%B0-1>

3. Осташко Т.О. Перспективи та ризики у торгівлі сільськогосподарськими товарами з країнами Єдиного економічного простору / Т.О. Осташко // Економіка та прогнозування. - 2012. - № 5. - С. 132-142.

4. Пісьмаченко Л.М. Державне управління зовнішньоторговельною діяльністю в Україні: регулювання та контроль : монографія / Л.М.Пісьмаченко. – Донецьк: ТОВ „Юго-Восток, Лтд.”, 2008. – 366 с.

5. Приймаченко Д. Інституціональний механізм формування та реалізації митної політики / Приймаченко Д. // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 11. – С. 17-20.

Рецензент – д.е.н., професор Шкільний О.О.

УДК 332.64

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ КОМПЕНСАЦІЇ ЗА ПОКРАЩЕННЯ РОДЮЧОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ

Ковальова О.М., к.е.н., доцент

Сумський національний аграрний університет

У статті запропоновано методичний підхід щодо визначення компенсації за покращення родючості землі землекористувачами, що має стимулювати до раціонального використання ґрунтів сучасні сільськогосподарські підприємства.

In the article methodical approach is offered in relation to determination of indemnification for the improvement of fertility that must stimulate modern agricultural enterprises to the rational use of soils.

Постановка проблеми. Головним багатством будь-якої країни є земля. Україна є однією із найбільш забезпечених родючими землями серед країн Європи. Але, нажаль, родючі ґрунти України не забезпечують такої високої віддачі, як в європейських країнах. Одним із шляхів підвищення ефективнос-

ті використання земель є формування ефективного господаря землі, для чого вже протягом двадцяти років в Україні відбувається реформування земельних відносин. Сьогодні з'явилося велика кількість крупних землекористувачів у вигляді агрохолдингів, які орендують тисячі гектарів землі. Але, на жаль, це негативно впливає на родючість ґрунтів, оскільки сучасні підприємства вирощують сільськогосподарські культури, які є високорентабельними, проте значно виснажують ґрунт. Таким чином, слід запровадити механізм стимулювання раціонального використання сільськогосподарських земель та збереження родючості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розв'язання даної проблеми було започатковано багатьма вітчизняними вченими, зокрема М.М. Федоровим, В.Я. Месель-Веселяком, В.В. Пилипенком, П.І. Коренюком та багатьма іншими. Проте, практичного застосування стимулювання охорони земель так і не знайшло.

Постановка завдання. Цілями даної статті є розробка механізму стимулювання раціонального використання сільськогосподарських земель та збереження родючості ґрунтів, яким є компенсація за підвищення родючості або штраф за її погіршення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Земля - найцінніше багатство людства. В Україні протягом останніх двадцяти років відбувається реформування земельних відносин. В результаті проведених реформ відбулося роздержавлення землі та перехід її у власність селян. На селі з'явилися різні організаційно-підприємницькі форми господарювання. Проте, на жаль, реформування земельних відносин не привело до значного підвищення ефективності використання сільськогосподарських земель та покращення добробуту сільського населення та розвитку сільських територій. Навпаки, на селі спостерігаються протилежні явища: високий рівень безробіття, зубожіння сільського населення, знищення соціальної інфраструктури на селі, внаслідок чого молоді люди не мають бажання працювати та жити в селі, де залишаються тільки пенсіонери. Все це звичайно, накладає негативний відбиток на ефективність використання сільськогосподарських земель.

Економічна ефективність використання землі залежить не тільки від вміння господарювання, але й від родючості ґрунту. Родючість ґрунту, як відомо, визначається за результатами агрохімічного обстеження ґрунтів, в результаті якого вимірюється вміст в ґрунті поживних речовин, гумусу, тощо. Показником родючості за результатами агрохімічного обстеження є бал бонітету. Ґрунти в різних природно-кліматичних зонах мають різну якість і, відповідно, різний бал бонітету. Так, наприклад, ґрунти Охтирського району Сумської області мають найвищий бал бонітету – 79, Сумського району - 75, а найнижче значення бонітету мають північні райони сумської області: шосткінський, Ямпільський та Середино-Будський: відповідно, 39, 39 та 36 балів. В середньому по Сумській області бал бонітету складає 65 балів.

Слід зазначити, що в результаті землекористування родючість землі може змінитися як в більший, так і в менший бік, в залежності від вміння землекористувача.

Сьогодні питання ефективного використання землі стоїть дуже гостро. Адже, по-перше, внаслідок надмірної парцеляції земель землю важко оброб-

ляти, що збільшує витрати на її обробіток. По-друге, значні площі сільськогосподарських угідь виведені з сільськогосподарського користування під шляхи між дрібними земельними ділянками. По-третє, певна частка земельних паїв сьогодні знаходиться в користуванні дрібнотоварних господарств, які не мають достатньо фінансових коштів для застосування ґрунтозберігаючих технологій виробництва сільськогосподарської продукції. Якщо паями користуються селяни в приватних господарствах, то взагалі земля обробляється примітивними способами. Але, найбільшою проблемою сьогодні є, як ми вважаємо, поява крупних агрохолдингів, які орендують десятки, а іноді і сотні тисяч гектарів сільськогосподарських угідь. Такі підприємства мають достатньо коштів для придбання передової техніки. На великих площах вони мають можливість ефективно застосовувати сучасні ґрунтозберігаючі технології обробітку ґрунту. Банківські кредити отримати таким структурам значно простіше, оскільки вони користуються більшою довірою банків, бо мають високий рівень платоспроможності, ніж дрібні товаровиробники. В таких крупних підприємствах, як правило, працюють ефективні менеджери.

Але, на жаль, ринкові умови господарювання диктують свої умови, а саме, що сьогодні слід виробляти тільки ту продукцію, що користується попитом і, відповідно, виробництво якої є прибутковим. Як результат, сьогодні спостерігаємо на полях посіви кукурудзи та соняшнику, навіть площі посіву пшениці сьогодні значно менші, хоча ця культура раніше завжди була рентабельною. В результаті цього не витримуються вимоги науково-обґрунтованих сівозмін. А посіви соняшнику кукурудзи та соняшнику значно виснажують ґрунти.

Піклуватися про дотримання сівозмін та збереження родючості, сільськогосподарським землекористувачам не має сенсу, оскільки, по-перше, їхньою метою є отримання прибутку та швидке збагачення, а, по-друге, більшість договорів оренди землі укладається терміном на п'ять років, чого не достатньо для повної ротації сівозміни.

Таким чином, назріла необхідність знайти відповідні інструменти стимулювання до раціонального використання сільськогосподарських земель, що сприятиме збереженню родючості ґрунтів. Особливо велике значення такі заходи та інструменти мають в умовах запровадження ринку сільськогосподарських земель.

Пропонуємо здійснювати контроль за родючістю після 10 років використання земельної ділянки (період, що необхідний для ротації сівозміни). При цьому агрохімічне обстеження здійснюється на початку користування ділянкою та через 10 років. Сівозміна – правильне чередування через науково-обґрунтовані строки сільськогосподарських культур, які суттєво відрізняються біологічними властивостями:

- обумовлює більш раціональне використання вологи ґрунту та опадів;
- покращує забезпеченість елементами живлення і фізико-хімічні властивості ґрунту;
- зменшує забрудненість полів, враженість хворобами та шкідниками рослин;
- сприяє покращенню організації робіт шляхом зменшення їх напруги в певні пікові моменти;

- створює інші сприятливі умови для застосування інтенсивних та індустріальних технологій виробництва;

- підвищує урожайність та знижує собівартість землеробства.

Якісні властивості землі порівнюються і, якщо необхідно, вживаються стимулюючі (при покращенні показників родючості) або штрафні санкції (при погіршенні родючості).

Підставою для визначення стимулюючих чи штрафних санкцій є бали бонітету, які необхідно порівнювати між собою на початку землекористування певним орендарем та в кінці, в результаті отримаємо поправочний коефіцієнт до грошової оцінки земель (формула 1):

$$K(Ш) = ГОЗ * \frac{B_1}{B_0} * S \quad (1)$$

де $K(Ш)$ – сума компенсації, яку необхідно виплатити землекористувачу за покращення родючості (або сума штрафу, що повинен сплатити землекористувач за погіршення родючості землі);

ГОЗ – нормативна грошова оцінка земель конкретного землекористувача;

B_0 – бал бонітету ґрунту, на якому проводиться обстеження, на початку землекористування;

B_1 – бал бонітету ґрунту, на якому проводиться обстеження, через 10 років (ротація сівоzmіни).

S – площа, що знаходиться в користуванні конкретного землекористувача.

Якщо бал бонітету в кінці ротації сівоzmіни виявиться вищим, ніж на початку цього періоду, то суму коштів, визначену за формулою (1) необхідно виплатити землекористувачу в якості компенсації за його дбайливе землекористування та підвищення родючості ґрунту. Сума може бути виплачена з бюджету грошима, або на цю суму слід зменшити податки, що має сплачувати дане підприємство протягом певного періоду, або цю суму держава може використати на погашення боргів даного підприємства перед третіми особами. Цей варіант компенсації доцільний, якщо цей же землекористувач планує продовжувати користуватися цією землею.

Кошти з бюджету держави слід виділити не тільки на виплату компенсації, але й на проведення процедури агрохімічного обстеження ґрунту. Джерелами бюджетних коштів на ці потреби стане більша сума податку, яку платитиме новий землекористувач, якщо відбудеться зміна землекористувача, оскільки родючість, а отже й грошова оцінка землі, зросте. Якщо ж залишиться попередній землекористувач, який збільшив родючість та отримав компенсацію, то джерелом коштів є бюджетні кошти, а повертатимуться вони поступово в бюджет за рахунок того, що внаслідок підвищення родючості, збільшиться прибуток господаря, а, отже, збільшиться сума прибуткового податку.

Висновки. Заключним етапом земельної реформи є перехід до ринку земель. Але для повноцінного функціонування земельного ринку слід запровадити механізм охорони найбільшого багатства України від нерационального використання. Запропонований методичний підхід визначення компенсації за підвищення родючості чи штрафних санкцій за її зниження сприятиме досягненню вказаної мети та певною мірою забезпечуватиме наповнення державного бюджету.

Список використаних джерел:

1. Короленко А. Рілля не любить чужинців / Короленко А. // Урядовий кур'єр. – 24 червня 2011. - №114. – с.4
 2. Кресникова Н.И. Механизмы функционирования земельного рынка // Земельный вестник России. – 2003. - №3. – С. 10-15
 3. Коренюк П.І. Проблеми відтворення родючості земель сільськогосподарського призначення в Україні / Коренюк П.І. // Сучасна економічна наука: теорія і практика: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 15 – 16 листопада 2012 року. – Полтава: ПолтНТУ, 2012. –с. 319-321
 4. Формування ринку землі в Україні / В.П. Галушко, Ю.Д. Білик, А.С. Даниленко та ін.; За ред.. А.С. Даниленка, Ю.Д. Білика. – К.: Урожай, 2002. – 280 с.:іл.;с. 243
- Рецензент – д.е.н., професор Мішенін Є.В.*

УДК 631.1.027: 658.64

ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГУ ПОСЛУГ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

***Комаріст О.І., к.е.н., доцент; Гладіліна О. В., здобувач
Полтавська державна аграрна академія***

Уточнено сутність маркетингу послуг у аграрній сфері економіки. Визначено види послуг у аграрній галузі. Розглянуто комплекс маркетингу послуг та узагальнено специфічні ознаки послуг у аграрній сфері. Сформульовано особливості маркетингу послуг у аграрній сфері.

The essence of marketing services in agricultural sector of the economy is refined. The types of services in the agricultural sector are considered. Complex of marketing services and summarizes specific features of services in agriculture are formulated. Especially marketing services in the agricultural sector are formulated.

Постановка проблеми. Серед основних напрямків розвитку сучасної економіки сфера послуг займає вагоме становище. Аграрний сектор включає в себе виробництво, зберігання, переробку та збут сільськогосподарської продукції, що в свою чергу, передбачає різноманітність послуг, пов'язаних з запровадженням новітніх технологій, матеріально-технічним постачанням та інформаційно-консультаційним супроводженням. Викликає сумнів необхідність використання засобів маркетингу для ефективного функціонування у сучасних умовах підприємств сфери послуг. Тим більше це стосується аграрної сфери, яка забезпечує продовольчу безпеку держави. Відтак дослідження сутності, особливостей, змісту, інструментів маркетингу послуг у аграрній сфері є актуальним і недостатньо опрацьованим на сьогоднішній день у методичному розрізі питанням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато відомих вітчизняних науковців досліджують теоретичні та практичні проблеми формування, функціонування і розвитку аграрного сервісу в сільському господарстві, що відображено в дослідженнях таких видатних науковців, як: П. І. Гайдуцького, Б. М. Данилишина, М. Й. Маліка, А. А. Демка, П. М. Макаренка, П. Т. Саблука та ін. Але вивченню особливостей використання інструментів маркетингу послуг у сільському господарстві приділено недостатньо уваги.

Постановка завдання. Відтак вважаємо необхідним уточнити зміст поняття маркетингу послуг у сільському господарстві, визначити особливості